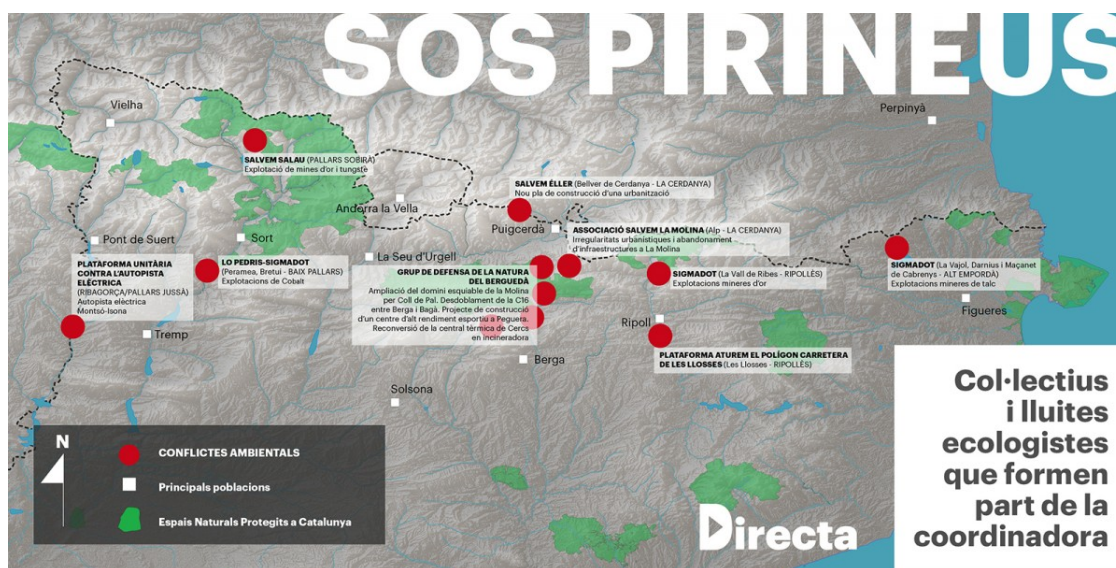


Setembre crític | David Bou | Actualitzat el 31/01/2020 a les 20:50

Un crit de socors des dels Pirineus

La coordinadora SOS Pirineus s'erigeix com un front comú contra projectes urbanístics i extractivistes que en cas d'executar-se suposarien un fort impacte ambiental sobre el territori | Els col·lectius impulsors denuncien l'aposta de les administracions pel monocultiu turístic i reivindiquen un model socioeconòmic que respecti les formes de vida pròpies de la identitat i cultura pirinenques

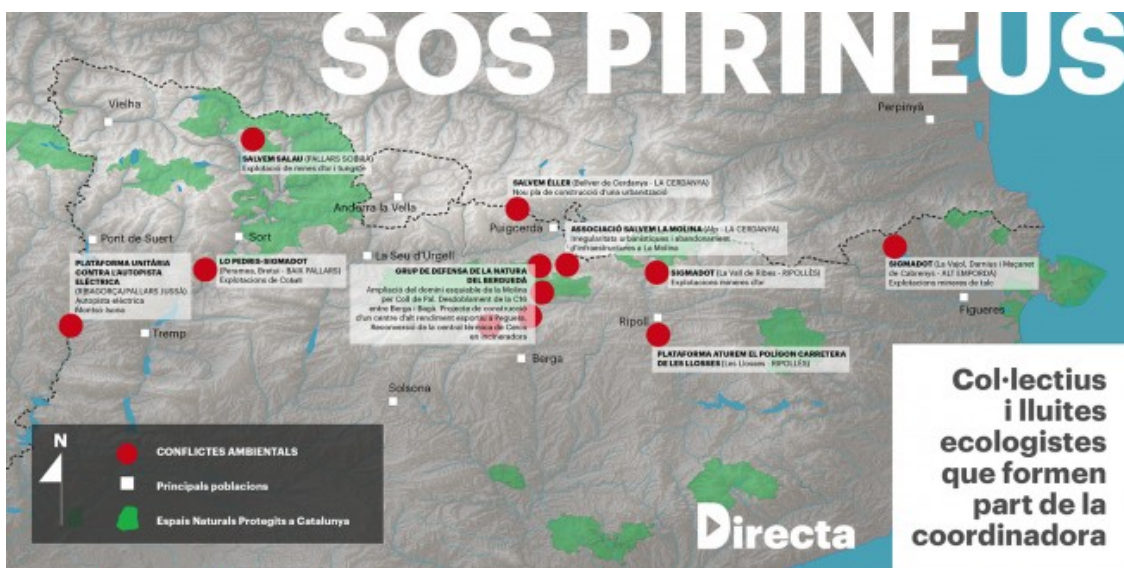


Esquiadors a l'estació de La Molina | FGC

Un hivern més, la primera gran nevada de la temporada s'ha fet esperar. Enguany, ha vingut de la mà de Gloria i ha estat qualificada com «la part positiva» del temporal, sovint obviant els senyals que l'emergència climàtica ja envia cap a aquestes contrades. Ara tothom parla dels Pirineus, els telenotícies obren amb imatges bucòliques de les seves valls i les amants de l'esquí ja preparen impacients els seus equips, esperant que arribi de nou el cap de setmana per carregar-los al cotxe i dirigir-se a lliscar pels vessants de les muntanyes.

Per facilitar aquests trajectes es manté sobre la taula el projecte d'implantació d'un carril reversible i el desdoblament de la carretera C-16 entre Berga i Bagà, amb un cost inicial previst de 178 milions d'euros. El vial dona accés al túnel del Cadí i amb aquestes obres es pretén agilitzar l'accés des de l'Àrea Metropolitana de Barcelona a la comarca de la Cerdanya, plena de segones residències que durant aquest període s'omplen de famílies amb un alt poder adquisitiu, però que després queden buides durant gairebé tot l'any.

És un exemple paradigmàtic per il·lustrar una de les principals problemàtiques de les comarques pirinenques, que denuncien des de fa anys els seus moviments socials: la inversió pública es destina a afavorir els interessos privats, especialment en el sector turístic, però no a millorar les condicions de vida de la seva gent, la qual cosa permetria afavorir-ne la permanència i frenar la despoblació.



Mapa dels projectes que afecten els Pirineus catalans Foto: Andreu Blanch

Qüestionar aquest model de desenvolupament socioeconòmic i fer front comú per la defensa del territori és l'objectiu principal de la coordinadora SOS Pirineus, que es va presentar en societat el passat mes d'abril a la Seu d'Urgell. Des d'aleshores, s'han centrat a denunciar «tots aquells projectes urbanístics i d'especulació que afecten negativament al desenvolupament de la vida al Pirineu i a la preservació dels seus espais d'interès natural i cultural».

En el seu manifest fundacional interpel·len els ajuntaments del Pirineu català, el govern de la Generalitat de Catalunya i el conjunt de la societat del Principat, a qui plantegen un decàleg de reivindicacions que van des de la declaració de Reserva de la Biosfera i l'augment de propostes de Parcs Geològics i Miners, fins a la desclassificació dels boscos o altres espais forestals que actualment estiguin catalogats per a usos que en permetin la seva modificació, passant per la revisió dels planejaments urbanístics de tots els municipis.

A continuació, fem un breu repàs dels col·lectius que formen part de la plataforma i les lluites que impulsen. D'est a oest, transitem per les comarques del Ripollès, el Berguedà, la Cerdanya, el Pallars Sobirà i el Pallars Jussà, comunitats que alcen la veu per reivindicar la importància dels seus territoris més enllà de la imatge de zona d'esbarjo dels nuclis urbans, que en moltes ocasions es projecta des dels centres de poder del país. La candidatura olímpica Barcelona-Pirineus 2030 planeja sobre els cims de la serralada com una nova amenaça.

Un Ripollès de polígon

La plataforma Aturem el Polígon de Les Llosses fa més de tres anys que està mobilitzada contra el projecte de nou polígon presentat per l'Ajuntament de Ripoll, que contempla la requalificació d'una superfície de 49.230 metres quadrats de la zona de Can Franquesa, a la carretera de Les Llosses. Aquesta zona és una de les poques planes al·luvials amb usos agrícoles i ramaders encara existents a la comarca, fet que contrasta amb l'excés de polígons en desús, que tan sols a Ripoll sumaven ara fa un any 39.509 metres quadrats disponibles i 17.662 parcel·les lliures en sòl industrial.



Plana al·luvial on s'ubicaria el nou polígon

El juliol de 2017, la Comissió de Territori del Parlament va emetre una resolució on instava el consistori de Ripoll a aturar el projecte, cominçant-lo a respectar la classificació de sòl no urbanitzable de la zona. Tanmateix, com que no era un posicionament vinculant, l'anterior govern municipal de Convergència i Unió (CiU) en va fer cas omís, fent valer la seva majoria absoluta. Fruit de les eleccions del maig de 2019 i la pèrdua d'aquesta majoria, l'actual govern en minoria de Junts per Ripoll necessitaria comptar amb el suport d'altres grups del ple per aprovar els dos tràmits que els manquen i tenir via lliure per tirar endavant el projecte. És per això que momentàniament els plans es troben congelats, tal com confirma Carla Escarrà, membre de la plataforma opositora.

El Berguedà, al punt de mira

Des del juny de 2018, la plataforma Salvem Coll de Pal denunciava les obres que s'han dut a terme en aquest paratge d'alt valor ecològic i paisatgístic del Berguedà, limítrof amb el Parc Natural del Cadí-Moixeró. L'Ajuntament de Bagà va donar a Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC) la concessió d'aquest projecte, que principalment ha consistit en la construcció i posada en marxa d'un telecadira de connexió amb el domini esquiable de La Molina-Masella, que permet accedir-hi sense haver de creuar el Túnel del Cadí per la carretera C-16, el projecte d'ampliació de la qual es troba en fase de resposta a les al·legacions.



Imatge presa durant la construcció del telecadira Coll de Pal-La Molina Foto: Arnau Flores

L'amença recent de dos nous grans projectes a la comarca, com són la possible reconversió de la central tèrmica de Cercs en una incineradora de residus urbans i industrials, i els plans per construir un centre d'alt rendiment esportiu en alta muntanya a una zona propera a l'antiga estació d'esquí dels Rasos de Peguera ha fet revifar la històrica entitat ecologista Grup de Defensa de la Natura del Berguedà. Fundada l'any 1991, tot i restar inactiva durant el darrer lustre, és el paraigua on s'han aixoplugat les diferents lluites ecologistes de la comarca. Ferran Canudas, un dels seus membres més actius, assegura «ens volen convertir en un paradís turístic alhora que en un abocador. En cap cas es té en compte a la gent que vivim aquí, sinó que se'ns imposen decisions des de fora i no podem ni opinar».

Una dècada vigilant la muntanya d'Alp

Salvem la Molina és una associació que es va fundar l'estiu de 2009 amb l'objectiu principal de preservar aquest paratge ubicat al municipi d'Alp (Cerdanya). El creixement del turisme hivernal i la proximitat de les estacions d'esquí de La Molina i Masella, es va traduir en un creixement exponencial de les construccions, algunes de les quals fora de normativa. Durant aquesta dècada, han obert fins a vuit contenciosos judicials dels que ja n'han guanyat sis, un dels quals obliga la constructora que va destrossar un bosc d'especial protecció per fer-hi un abocament il·legal de runa a restaurar el terreny.



Punts informatius de Salvem la Molina durant el passat estiu

La seva acció als tribunals ha aconseguit que es descartessin els anteriors Plans d'Ordenació Urbanística Territorial (POUM) del municipi d'Alp, que contemplaven triplicar la superfície urbanitzada mitjançant la requalificació dels sòls. «El problema de La Molina és un model horrorós basat en la dispersió de les construccions», assegura Núria Martí, membre de l'Associació. Actualment, ha millorat la sintonia amb el nou equip de govern, que les reconeix com a interlocutores. És per això que afirmen estar disposades a pactar-ne un de nou «però no a qualsevol preu, sinó prenent mesures per limitar les noves construccions en determinades zones», al temps que consideren que «cal diversificar el model econòmic, no podem seguir basant-nos en la construcció».

Éller, duplicar un poble a cop de totxo

El Pla Urbanístic de Bellver de Cerdanya preveu la construcció de 34 nous habitatges en uns camps adjacents a l'entrada del poble d'Éller, ubicat a 1.450 metres d'altitud entre els espais naturals protegits de la vall del riu Duran i la Tosa Plana de Lles-Puigpedrós. El petit nucli rural està format per una vintena de cases antigues amb l'arquitectura tradicional dels pobles pirinencs d'alta muntanya, que quedarien en un segon terme si finalment es fa efectiu el nou pla immobiliari. Avui en dia hi viuen una quinzena de veïnes i hi ha tres explotacions ramaderes, una agrícola i un hostal.



Vista paronàmica del poble d'Éller

Recentment, s'ha constituït la plataforma Salvem Éller, l'últim col·lectiu adherit a SOS Pirineus tal com van anunciar en roda de premsa el passat 11 de gener. El seu primer pas va ser presentar al·legacions contra el projecte i, a hores d'ara, el Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat ha proposat reduir-lo en lloc de suprimir-lo, que és la mesura que exigeix el veïnat organitzat. Han recollit gairebé 2.200 signatures i estan duent a terme una campanya per donar a conèixer el conflicte. Clàudia Vallvé, membre del col·lectiu, afirma que no s'oposen a què el poble creixi: «el que no volem és que s'ampliï amb un model de construcció que dupliqui el poble actual, que alteri enormement la nostra comunitat, el patrimoni i la sostenibilitat ambiental». En canvi, no veurien amb mals ulls un creixement «en equilibri amb l'entorn, amb primeres residències i habitatge social, però no amb una urbanització de segona residència que creiem que no aporta valor i genera una població flotant que no s'implica», rebla Vallvé.

Una nova MAT

El projecte d'autopista elèctrica a cavall entre Catalunya i l'Aragó parteix de l'impossibilitat de tirar endavant un megaprojecte d'interconnexió amb l'Estat francès per la vall de Xistau (Osca) a mitjans dels anys noranta. La declaració de parc natural de la zona ubicada a la cara nord pirinenca va provocar que aquests plans quedessin desestimats, però no així un ramal de la línia elèctrica situada entre les localitats de Peñalba, Arnero i Isona, poble a on va a parar la línia d'alta tensió que baixa de les muntanyes del Pallars. El projecte contempla la creació d'una central transformadora en aquest municipi del Pallars Jussà, que serviria per connectar els dos ramals. Al seu torn, també hi ha sobre la taula un segon projecte de repotenciació -de 220 a 400 kW- de les línies d'alta tensió Escalona-Foradada del Toscar i Escalona-Escalona, que arriben fins a la Poble de Segur.



Protesta de la Plataforma Unitària contra l'Autopista Elèctrica

Des de fa gairebé un quart de segle, la Plataforma Unitària contra l'Autopista Elèctrica aglutina l'oposició a aquests projectes a banda i banda de la Noguera Pallaresa. Red Elèctrica Espanyola vol mallar tot el territori perquè si la xarxa falla en un lloc, puguin portar l'electricitat per una altra via, però Armand Simon, qui ha participat des d'un inici en les mobilitzacions, defensa que «no són necessàries aquestes línies, l'excusa que donen és evitar talls però està tot interconnectat i quan cau la xarxa cau tota. No creiem en la generació d'electricitat centralitzada, creiem que aquesta hauria de ser autònoma i, en canvi, ells parteixen de la idea de fer grans projectes per transportar grans quantitats, fomentant un consum desmesurat». El xoc de models es fa evident en les seves paraules: «nosaltres volem una altra cultura de l'energia, basada en renovables i sense oligopolis, allunyada de les problemàtiques de camps electromagnètics i incendis que poden generar aquestes infraestructures».

Onada minera de l'Empordà fins al Pallars

La multinacional australiana Apollo Minerals Limited, a través de la seva filial espanyola Neometal Spania, pretén obrir noves explotacions mineres a la vall de Bonabé i Salau, en ple Parc Natural de l'Alt Pirineu. Anhelan el tungstè i l'or que amaguen aquestes muntanyes del Pallars, però diferents entitats locals han creat la plataforma Salvem Salau -que té la seva rèplica al vessant occità- per alertar sobre els riscos que suposaria el desenvolupament del projecte extractivista: un greu impacte paisatgístic així com ecològic sobre diverses espècies protegides i sobre les aigües de la Noguera Pallaresa, entre molts altres. L'empresa ja ha presentat el document per la sol·licitud d'inici d'avaluació d'impacte ambiental simplificada al Departament de Territori i Sostenibilitat, al qual es podran presentar al·legacions.



Un dels indrets on es perforaria la roca a la recerca de minerals

No és l'únic projecte miner que plana sobre aquestes contrades. Al Baix Pallars, Cobalt Rock S.L. vol obrir una mina de cobalt entre Peramea i Bretui, dintre del Geoparc de Conca de Tremp-Montsec. A la vall de Ribes, al Ripollès, es planegen noves prospeccions per cercar or en terrenys de municipis com Toses, Planoles, Ribes de Freser, Campelles, Pardines i Queralbs. Per últim, als municipis empordanesos de La Vajol, Darnius i Maçanet de Cabrenys l'empresa Mineralia vol obrir de nou una antiga explotació d'extracció de talc. Rere l'oposició als tres projectes també hi ha la Societat Internacional de geologia i mineria pel desenvolupament i gestió del territori (SIGMADOT) i, en el cas del Pallars, l'Associació de Veïnes i Veïns del Baix Pallars, Lo Pedrís.

Totes dues formen part de SOS Pirineus juntament amb altres col·lectius com el Centre per a la Sostenibilitat Territorial, Naturalistes de Girona i Endavant Alt Urgell, que també participen de la coordinadora sense estar focalitzats concretament en alguna de les lluites que hi tenen cabuda. Totes elles es trobaran aquest dissabte 1 de febrer al Xalet-Refugi de la Unió Excursionista de Catalunya (UEC) de la Molina, en el marc de les jornades «Pirineu 2030, quin futur volem per al Pirineu?», on es discutiran temes com l'emergència climàtica, l'esgotament del model econòmic i les alternatives que plantegen enfront unes problemàtiques que han decidit combatre conjuntament.

Article publicat originàriament a la Directa.